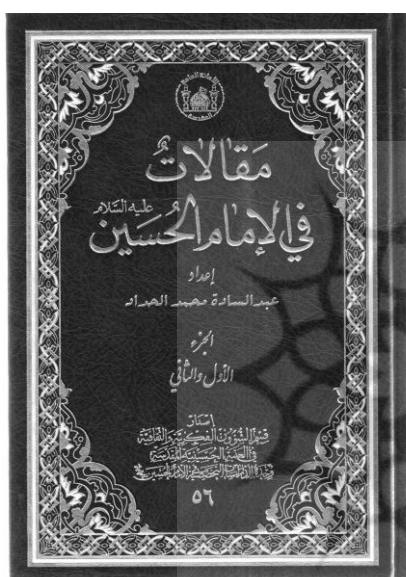

معرفی کتاب

دکتر محمد رضا فخرروحانی

مشخصات

مقالات في الامام الحسين عليه السلام،
إعداد: عبد السادة محمد الحداد، كربلا،
العتبة الحسينية ١٤٣٣ق/٢٠١٢م.

مقدمه

در طول تاریخ رویدادهای جهان، کمتر
حادثه ای را می توان یافت که قابل قیاس با
واقعه کربلا باشد و این خود دلیل برتازه
ماندن این ماجرا در طول قرنهاست. هر سال

فرا رسیدن ماه محرم غمی را تازه می کند که گویی نخستین سالگرد بزرگداشت آن است. همین حال و هوا در نویسندگانی ظهور و بروز دارد که برای خاطر سلیمان کربلا، حضرت امام حسین علیه السلام، دست به قلم می شوند و شاعرانی که اشعار و مرثی متعدهی سروده اند باز هوای این سرایش غمگنانه را غنیمت می شمارند، گویی نخستین بار است که عرض ادب شاعرانه شان را متواضعانه تقدیم می دارند. چنین روحیاتی نه تنها بسیار قیمتی است و پربها، بلکه اثری دیگر دارد و آن این است که بسیار دشوار است و شاید محال که گروه هایی از پژوهشگران ورزیده بخواهند تمامی آنچه را که در طیف وسیع ادبیات حسینی در همه زبان ها جای می گیرد را یک به یک شناسایی، ضبط و تدوین کنند. واقعیت آن که تعداد واقعی اشعار، دلنوشته، دلگفته، عرض ادب، ضرب المثل،

اشارات ضمنی، تعابیر ادبی و عرفانی و مانند آن که برای حضرت ثارالله سلام الله علیه و اصحاب بی همانند ایشان گفته و یا نوشته شده است را فقط معصومین علیهم السلام، انبیا عظام، فرشتگان مقرب الهی و خداوند جل جلاله می دانند. از این رو بعید است آماری که ارایه شود، با هر محدودیت پژوهشی دقیق، باز هم بتواند آینه تمام نمایی از این ادبیات شکوهمند باشد که همواره رو به تزاید است.

کتاب مورد بررسی

کتابی که این بررسی بدان اختصاص دارد مجموعه ای از ۱۸۵ مقاله به زبان عربی است که در خلال سالهای ۱۹۳۶ تا ۲۰۰۰ میلادی در مجلات و مجموعه مقالات عربی منتشر شده در عراق (و گاه دیگر کشورهای عربی مانند لبنان و یا هند) به چاپ رسیده اند. مولف مجموعه در ابتدای کتاب تصریح می کند که این تعداد از مقالات آنهایی بوده اند که به نحوی از انحاء از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و در دهه های گذشته به چاپ رسیده اند و دیگر به آسانی در دسترس نیستند. از این رو، این کتاب به واقع آرشیوی ارجمند از مقالاتی است که امروزه به آسانی نمی توان یافت. لازم به ذکر است که از مقالات مندرج در این مجموعه، تعداد ۱۴۸ مقاله از کشور عراق بوده که از این تعداد ۱۲۸ مقاله چاپ نجف، ۱۲ مقاله چاپ کربلا و سایر مقالات عراق به ترتیب اکثریت محل چاپ از بصره، العماره، کاظمین و بغداد می باشند. پس از عراق، از لبنان تعداد ۷ مقاله در این مجموعه گنجانده شده است که ۶ مقاله آن از بیروت و یک مقاله از صیدا می باشد. یک مقاله از هند (بدون ذکر نام شهر) می باشد و مابقی مقالات هم محل نشرشان مشخص نیست. نویسندگان مقالات هم تنوع طلبی جالبی را نشان می دهند. هرچند اکثریت نویسندگان شیعه هستند اعم از ایرانی، عراقی و لبنانی ولی آثار برخی از چهره های معروف ادبی عرب مسیحی، مانند ابراهیم سلامة و انطوان کرم (از لبنان) هم گنجانده شده اند. عناوین و موضوعات مقالات مرکز ثقل مقالات را مشخص میکند. بیشتر مقالات به جنبه هایی از واقعه عاشورا و کلام حضرت امام حسین علیه السلام می پردازند. هرچند پرداختن به رویدادهای عاشورا و کلام مبارک آن حضرت کاملاً طبیعی

است و خود این موضوع کشش های رویداد عاشورا را نشان می دهد. اما باید توجه داشت که کلام مبارک آن حضرت در دیگر صحنه ها نیز ابعاد قابل توجهی را داراست که باید به آنها هم پرداخته شود تا تصویر روشن تری از شخصیت و مکانت حضرت ثارالله ترسیم گردد.

سخن پایانی

در کنار سودمندی این مجموعه حاضر، بسیار شایسته است که نویسندگان عرب زبان به این اهمیت کمر بینند تا هر آنچه از مقالات و اشعار و قطعات ادبی درباره حضرت امام حسین علیه السلام به وجود آمده است را شناسایی، جمع آوری و منتشر نمایند. چنین اقدامی باید در دیگر کشورها و دیگر زبانها هم صورت پذیرد تا اندک اندک بتوان ادعا کرد که پیکره ای قابل توجه از داده های تولید شده در عرصه و صحنه ادبیات حسینی جمع آوری شده است. آنگاه که چنین پیکره عظیمی از مواد مربوطه به ادبیات حسینی فراهم گشت، می توان به جستجوهای گوناگون و استخراج آمارهای گوناگون در آن اقدام کرد. لازم به ذکر است که در ایران هم مجموعه هایی مانند آنچه در بالا گفته شد به وجود آمده است. برخی از این کتاب ها عبارت اند از: گفتار عاشورا (تهران: انتشار ۱۳۴۱ ش)، نگاهی نوبه جریان عاشورا، به اهتمام دکتر سید علیرضا واسعی (قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۳)، بازشناسی نهضت عاشورا، به اهتمام محمود اصغری (مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۰ ش) و عاشورا نامه (۵ جلد، تهران: خیمه، ۱۳۸۸ ش).

اللهم یا جلیل، تقبل منا هذا القلیل.